העולם הזה

אמרו לי בלי משוא פנים

רחוב גליקסון 8, תל־אביב, טלפון 26785, ת. ד. 136. מען למברקים: „עולמפרס". המוציא לאור: העולם הזה בע"מ. דפוס משה שחם בע"מ, ת"א, טל. 31139. מחפצה: דוד טופל ובניו, תל־אביב. המערכת אינה אחראית לתוכן המודעות.

עורך הראשי: אורי אבנרי

ראש המערכת: שלום כהן

עורך משנה: רוב איתן

עורך כיתוב: סילבי קשה

עורך תבנית: זקי

כתב בכיר: אלי תבור

צלם המערכת: אריה קרן

חברי המערכת: מנשה ברדיון, שייע גלזר, לילי גלילי, דויד הורוביץ, רותי ורד, אברהם הרטוני, יוסף אבן־חורי, אביבה סמו, עטרה קינג, שלמה קרן.

העתון הנקרא ביותר במדינה

עליו יבי.

כתב עתי"ם היה העתונאי הראשון (והי־חיד באותו יום) שהגיע למגדל־העמק, כא־שר פרצה שם ההתקוממות, ביום הראשון השבוע. הכתב, שהוא עצמו מבני המזרח והשולט בשפה הערבית, פנה אל יוצאי־מרוקו וביקש הסברים.

„מי אתה?" שאלוהו בחשדנות.

„אני עתונאי!" השיב.

„ז'ורנאליסט?" השיבו המורדים בלעג ואי־בה. „אתה ז'ורנאליסט? שלום כהן הוא ז'ורנאליסט! מחר הוא יבוא!"

כאשר סיפר זאת הכתב השבוע, תמה מניין מכירים המורדים את שלום כהן. התשובה הפתיעה אותו: הם אינם מכירים אותו כלל. הוא לא שהה מעולם באותה עיירה. אמנם הגיע אליה למחרת היום, אך למורדים עוד לא היה ביום א' כל מושג שהוא עומד להופיע.

אם כן, מניין ההכרה? מניין הבטחון שי־בוא? גם ההכרה וגם הבטחון נובעים מן העובדה כי עובדי־דחק אלה, כמו חבריהם בכל הארץ, זוכרים את סידרת־המאמרים של שלום כהן על עבודות־הדחק. הם זוכרים ששלום התחפש ועבד בעצמו כמה ימים כפועל־דחק, סרח ללמוד את בעיותיהם — ושהיה העתונאי היחיד בארץ שעשה זאת.

★ ★ ★

המרד בואדי־סאליב פרץ בגלל סיבה שאי אפשר היה לנבאה מראש — יריות־ההס־קרות של השוטרים על אל־קריף. אולם המרד במגדל־העמק פרץ בגלל סיבה שהי־תה צפויה: התמרמרות פועלי־הדחק על שיטת־הקבלנות בעבודות־יעור של הקק"ל.

אם מנהיגי המדינה לא ידעוה, הרי יכלו לקרוא על כך לפני ארבעה חדשים בהעולם הזה (1120). כדי לרענן את זכרונם, הנה קטע מן הדו"ח של שלום כהן על אותן עבודות־היעור בקבלנות:

„אחרי שלושה ימים רצופים של גשם, זרחה לבסוף השמש והמשאיות הובילה אות־נו מזרחה, אל העמק. „אני ואבוי למי שיעבוד היום בקבלנות!" קרא לפתע אחד הנוסעים. מיד התעוררה מקהלה שלמה: „לא רוצים קבלנות! לא רוצים קבלנות!" שאלתי מה סיבת ההתרגשות. „מכריחים אותנו לח־פור 80 בורות; מי שלא גומר מקבל פחות כסף." וכמה זמן דרוש לחפור 80 בורות? „זה לוקח יום שלם של עבודה! זה יותר קשה מעבודת בנין. מה הם חושבים לעצמם — באנו לעבוד כמו משוגעים, או באנו לעשות עבודת־דחק?"

התפלאתי לראות, כי בתוך כל הסערה הזאת ישב אדם אחד בשלוה. היה זה אותו אבו־סלים, שכל כך התנגד לצאת לעבודת היעור. עתה ישב כשעיניו עצומות וחיוך משועשע על שפתיו. מבלי לדעת זאת עדיין, הרגשתי כי איש זה הוא היחיד שלא היה איכפת לו לעבוד בקבלנות. צעיר צמוק וממושקף הפנה את עינו לעבר אבו־סלים: „אתה תצחק, אתה! לך לא איכפת לעבוד בקבלנות. אבל אנחנו לא נתן לך, תראה!" כולם נדו בראשם לאות הסכמה. הצעיר הממושקף, אברהם אדרעי, נהנה מהסכמת חבריו. „אם יכריחו אותי לעבוד בקבלנות, אהרוג אותם. שיכניסו אותי לבית־הסוהר, לא איכפת לי!"

שעה וחצי ארכה הנסיעה — שעה וחצי של שיגאה מוצקה, לוהטת, לעבודה שהם נקראו לעשותה. קללות ניתכו על הכל — על עבודת־הדחק, על הקבלנות, על מנהלי־העבודה, על הגורל, על הקרן־הקיימת ועל מי שהמציא את הקרן הקיימת.

הגענו. ואדי מוריק בין הרים מסולעים. מלמטה, נראים ההרים לבנים לגמרי. משטח אינסופי של סלעים ואבנים. אולם בנקיקים ובין סלעים ניטעו שתילי־אורנים; עבודתנו היא לעדור מסביב לשתילים ולערום אדמה שתגן על השרשים. אברהם ועזרא, שני האח־דל, לעומת מה שהיה במכונית: אין צעקות, אין קללות, אין תביעות. רק הימהום זחיר. איש אינו רוצה להסתכן ולהיראות כמארגן המרד נגד עבודת הקבלנות. אפילו הנואם הלוהט עשיר־הקללות שותק. נאום לתוך ומעשים לחוד.

אברהם מפזר את האנשים לאורך הואדי, למרגלות ההר. כל אחד יצטרך לטפס במעלה ההר, לעדור גומה סביב כל שתיל הנטוע בדרכו. לבשיגמור את 80 הבורות, יבוא אברהם וימנה אותם. נשארנו רק שלושה פועלים שלא הוצבו: עולה חדש מרומניה ב־שם כ"ץ, שזה לו היום הראשון בעבודה זו, אנוכי, ואברהם אדרעי, שלקח את המרד ברצינות ומסרב לעבוד בקבלנות. „לא איכ־פת מכל האחרים!" הוא צועק, „אתם כולכם זונות, אתם שומעים? זונות! הולכים לעבוד כמו עכברים!"

★ ★ ★

כך נרקם בהדרגה המרד, שפרץ השבוע בגלוי (ראה עמודים 4-5). איש לא אירגן אותו: הוא גולד מעצמו, בתוקף המציאות. אילו טרחו מוסדות המדינה לחקור את הנע־שה, ואילו היתה להם הנכונות המינימאלית להטות אוזן לרחשי־ליבם של רבבות פו־עלי־הדחק, כפי שהיתה לנו, יתכן ומרד זה, והמרידות שעוד תבואנה, לא היו פור־צים מעולם.

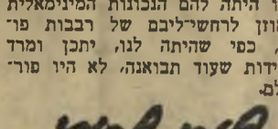

מכתבים

דם בואדי

מזה זמן רב לא הייתי עד לכסוי כה מפורט של מאורע ישראלי כמו הכיסוי של־כם על פרשת ואדי סליב (העולם הזה 1137). לא עתוני הערב, וודאי וודאי שלא עתוני הבוקר, הצליחו לפרוש טול עיני את המאורעות כסדרם. על כל הצבע והאוירה הסיוחדים למקרה. חוליית־הכיסוי שלכם עוד הנדילה לעשות: נוסף על הכיסוי הרפור־מאז'י היא ראגח לראיין את אישי־המוקד בפרשה (סימורו של ממן), ולהביא את התמונות האכסלוסיביות, ממקור ראשון... כעתונאי, הרשו לי להביע את הערצתי.

ידיד, חיפה

הדם שנשפך בואדי סליב היה אדום כמו דמם של השוטרים שנפצעו יום לאחר מכן. מדוע הפלתה העתונות בין דם לדם? היא עברה בשתיקה על היריה בעיקבא, כינתה כפוגרום את ההתפרעות למחרת.

אליהו שקרשי, תל־אביב

... היה זה ניתוח אובייקטיבי, המגלם מצפון ואומץ־לב אזרחי ראוי להערכה.

ע. משה, תל־אביב

... האם עולים חדשים שבאו מאירופה לא עובדים עבודות דחק? מי מפריע לתושבי ואדי סליב ללמוד מקצוע?

מ. פרייברג, נתניה

לעתונכם, היהידי בארץ, היה האומץ להכ־ריז קבל עם ועדה: „רופקים את השחורים!" — ללא מורא וללא משוא פנים... פרשת ואדי סליב עוררה בעיה ישנה מחדש: בעיית המעברות ושיכוני העוני. הבעייה ירדה כמ־עט מעל דפי העתונות מזה כשנתיים. אולם במציאות נשארה ללא פתרון. עולים מארצות המזרח יושבים בתנאים נוראים ומחכים לשי־כונם, בעוד שעולים מאירופה נכנסים לשי־כון מיד.

תושב מעברה, אי־שם

... אני נורא מצטערת, אבל החינוך ה־אירופי הפסול שלי אומר לי כי בפרשת אל־קריף נעשתה שגיאה אחת — הין צרי־כים להעניש אותו מזמן. אדם המשתולל, זורק בקבוקים ומתפרע, הוא בריון ורק בריון. לולא הבחירות המתקרבות היה הכל אחרת... איננו מסכימה למה שנכתב בע־תונכם על ואדי סליב. ברוך השם, אצלנו בארץ, מי שרוצה לעבוד, יכול למצוא את פרנסתו בכבוד. אבל אם הוא מכבר להוציא את כסף על נשים ושתייה שלא יבוא בטע־נות... אני רוצה עוד רק להוסיף שלא רק הם חיים בתנאים קשים. בעלי עובד 12-14 שעות ביום, ועדיין אין לנו אפילו וילונות בבית.

רות ליכטנרוט, חיפה

מקרה חיפה מראה בברור כי קם בארץ דור המוכן להלחם על זכויותיו, בצד דור מלחמי המינכה. בלי להיכנס לעצם ההפליות הערתיות אפשר לומר דבר אחד יסודי וברור: לשלטון הגורם להפליה עדתית לא יעזרו כל קוויזלינגים ערתיים. התעלמות ודברי דמגוגיה לא יפתרו את בעיית הערות בישראל. הדרך היחידה: יש לראות באזרחי ישראל יחידה אחת שוות זכויות וחובות.

מנחם מניבלה, כפר שלם, תל־אביב

הלקוח

מי? למי ניתן הנשק? (ראה תמונה).

א. איבון, תל־אביב

נאצים מתעללים ביהודי (1942)

דגל חדש

התרשמתי מאד ממסקנותיו הבהירות וה־חריפות של העורך מבקורו הקצר והמסצה בארצות הברית (העולם הזה 1112 והלאה). יש בהן תיאור מקיף של המנטליות של היהדות האמריקאית, כפי שהיא משתקפת כיום. התעניינתי מאד לקרוא מאמרים אלה, שתורגמו בידי המועצה האמריקאית ליהדות והוכתרו בכותרת המוצלחת: „שחררו את ישראל מהציונות — ותשחררוה". במסבע לשוני זה השתמשתי גם אני בספרי „מה מחירה של ישראל?"

... אני עצמי מאמין, מזה זמן רב, כי התשובה למצב הנוכחי והמסוכן סמונה בפדרציה שמית דומה — והצעתי זאת אף בכמה מסעי הרצאות שערכתי כאן, בארצות הברית. אולם החובה מוטלת על מדינת יש־ראל — ליצור, תוך ויתורים, מצב בו יוכלו הערבים המתונים להניע אף את הקי־צונים שבהם להתלכד סביב דגל זה. אם ויתורים אלה לא יבואו, במהירות, אני חושש כי יהיה קשה להניע להסכם כל שהוא בו יהיה מקום למדינת ישראל בתור שכזו.

אלפרד מ. ליליינטאל, ניו־יורק

שורות מסורסות

העולם הזה יזם מחקרים רבים, אולם אם איני טועה טרם העלה את המחקר, אחד החשובים ביותר לקוראי העולם הזה, שישאל שאלה פשוטה אחת: „מה מרגיז או־תך, ארוני הקורא?"

כקורא שהציף את מערכת העולם הזה, משך שנות קיומה, בשלל מכתבים רבים, בטוח אני כי קוראים רבים יציעו בראש וראשונה לשלוח לכל הרוחות את האחראי על מדור מכתבים זה. זהו זה — יש לזרוק אותו מן המערכת בלי אף פרוטה פיצויים אחתו!

קוראים רבים, השולחים מכתבים למערכת, יצטרפו לקריאתי זו. איני מדבר על פסו־לת מכתבים. לא, אולם כשמאן־דהוא מריץ מכתב מסויים למערכת, ואחר שבוע הוא רואה כי מכל המכתב נותרו רק כמה שו־רות, רצוצות ומסורסות, שאינן מביעות כלל את דעתו של כותב המכתב בנידון, הרי שיש לו רצון לקנות כמה מאות של גלינות העולם הזה, בהם הופיע המכתב המסורס, ולשרוף אותם יחד עם חצי ליטרה נפט...

יצחק הללי, ירושלים

הקורא הללי יסלח לאחראי על מדור המכתבים גם על סירוס מכתבו זה. הסיבה, כרגיל — חוסר מקום.

השם והכתובת

כישראלי הנמצא (לפי שעה) בנכר, וא־שר מזדמן לו להיפגש עם בני־דודיו לעתים קרובות ביותר, ובין היתר לשוחח על בע־יות ישראל־ערב, יש לי הרושם שהערבים, המשוחחים אתי, לגמרי לא מעודכנים. כך למשל, שוחחתי לפני יומיים גם מצרי, ש־נלחם בסיני. הוא טען שגרשנו את כל הערבים מישראל ולא נותר אפילו ערבי אחד בארץ. ניסיתי להוכיח לו כי הוא אינו צודק, וכי ערבים יושבים אפילו בפרלמנט הישראלי. בקיצור, השיחה הסתיימה בהת־ערבות על כבקבוקיבירה, ואני התחייבתי למ־סור לפחות כתובת של ציר כנסת ערבי אחד. מה עושים? אולי אתם יודעים כתובת כזו?

י. סלע, שסוטסגארט, גרמניה המערבית

אחת האפשרויות, הקורא סלע: הכנסת, ירושלים, ישראל.

דו"ח להוקיר־רגל

כאשר אני נוהג את המכונית שלי ברי־חובות תל־אביב, אני רואה במשך השבוע כל כך הרבה כמעט־אקסידנטים, זאת אז־מרת מקרים שרק ב־נס לא ננמרו במק־רה מוות או פציעה קשה — שהחלטתי לנסות לעשות דבר־מה בעניין. והרי ה־צעתי:

פתחו מדור חדש בהעולם הזה, שא־ליו יוכל כל נהג, או הולך־רגל, לדווח על מקרים או מצבים שנראים לו כמסוכ־נים. בהודעות זו אני רוצה לשלוח את הדו"ח הראשון ב־שמח זה.

פלשקס

ברחוב אחד־העם, מיד אחר פינת שיינקין, נמצא „בית הפועל המזרחי". לפני בית זה מצטופפים כל שבת ומוצאי שבת במאה ילדים, בני הנילים מ־12 עד 18, חברי תנועת „בני עקיבא". הם רוקדים הורה במר־כז הכביש ובל מכונית העוברת חייבת לפ־לס לה דרך בין הילדים הרוקדים. אם המכונית נוסעת לאט אין הילדים זזים בכ־לל. חלק מהנהגים, כדי להתריע את הילי־דים, נוסעים מהר במיוחד, אז זה עוזר והילדים זזים. במקרים כאלה אני תמיד חושש שמא יגסה לפרוץ את המחסום הזה נהג בעל רכב עם בלמים חלשים או הנה לקוי. במקרה זה לא תסתכם התוצאה בפחות מעשרה ילדים נפגעים.

האם אי אפשר להעביר ילדים אלה למגרש משחקים?

מיכאל פלשקס, תל־אביב

העולם הזה מזמין את קוראיו להענות להצעה ויעמיד את המקום הדרוש לדו"חים אלה.

סרחון מן ההגה

בעקבות הכתבה על משרד הרישוי, אני מצרף פרט מעניין, אשר גם הוא משקף את תהליך העבודה במשרד זה. זה קרה לפני חודש בערך בסדום. תוקף הרשיון של אחד הג'יפים במקום, השייך לסולל בונה, פג. מסדיר־הענייניים המקומי לקח את הנייר־ות, שלח אותם לתל־אביב, ולאחר זמן קצר קיבל אותם בחזרה, בעלי תוקף לשנה נוספת.

זה שההגה בג'יפ הפשי והמעצורים אינם תקינים — לא משנה כלום. העיקר שהרשיון בסדר.

יורם ברנע, תל־אביב

... יפה עשיתם שאתם מתריעים נגד צחנה מחניקה זו. נקווה רק שהאחראים לא יסתפקו בחיסול דני־הרקע.

אוריאל סנדרסקי, תל־אביב

... כל אלה שבאו במגע עם מוסד רקוב זה מעריכים את שרותכם.

אליעזר אהרן, תל־אביב

לא תמיד מסריח הדג מהראש, לפעמים הוא מסריח מההגה. כתבות העולם הזה על משרד הרישוי הבהירו שוב, בלשון שאינה משתמעת לשתי פנים, כי ההגה הוא מכשיר בלבד. הכל תלוי בסי שיושב לידו.

אביתר סוקניק, חיפה

מבנים לבנים

זה עתה סיימתי קריאת סיפור בערבית ביריחון אל פנ"ר (השחר), אשר נכתב על־ידי ערבי ישראלי, תושב הכפר עבלין, וזכה בפרס בתחרות ספרותית של אותו עתון. הסיפור עשה עלי רושם כביר. לא רק סב־חינתו הספרותית, או בגלל צעצועי הלשון בהם עשירה כל־כך השפה הערבית — אלא בגלל התוכן והנימה האנושית המפעמת בו. לצערי היה זה סיפור בודד, שהתפרסם על במה ספרותית לא מוכרה ביותר.

... מדוע לא יטול עליו העולם הזה — העתון היחיד בשפה העברית שאינו מתוסכר בתסביכי הגלות — את המשימה, יקריש מ־קום ליצירותיהם של בני שני העמים, זה לצד זה. אותו סיפור שהזכרתי יש בו כדי להוכיח כי אי־הכרת יצירותיהם של סופ־רים ערבים צעירים, בניה של אותה ארץ לה אנו בנים, היא חטא שלא בקלות אפשר לסלחו.

אורי פז, רמת גן

אדווה לבמאון

שמחנו לקרוא כי יש גם נערות בארץ העוסקות בדיג תת־מימי. היש באפשרו־תכם לשלוח לנו תמו־נה אחרת של נעמי אדווה? אנו מתכוו־נים לצרף אותה ל־במאון בית ספרנו, היוצא מדי שבוע (לאחר החופש הגד־ול).

אדווה

יעקב ל., אהרן י., אהוד ש., פרדי צ., משה ק., חיים פ., עזרא ל., בית־ספר לדייג, מבואות־ים